

วัดนวลนรดิศวรวิหาร วัดที่รัชกาลที่ 4 พระราชทานนาม เกี่ยวข้องกับ “ตระกูลขุนนาค” คนไหน?

พระอุโบสถวัดนวลนรดิศวรวิหาร

วัดนวลนรดิศวรวิหาร หรือที่ผู้คนนิยมเรียกกันติดปากว่า “วัดนวลนรดิศ” ตั้งอยู่ในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร วัดนี้เดิมชื่อ “วัดมะกอกใน” คู่กับ “วัดมะกอกนอก” คือ วัดอรุณราชวราราม เป็นวัดเก่าแก่ ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างที่ชัดเจน แต่สันนิษฐานคร่าวๆ ได้ว่า สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

พอถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ วัดมะกอกในกลายเป็นวัดร้าง ชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ท่านผู้หญิงนวล หรือต่อมาคือ เจ้าคุณพระราชพันธุ์นวล ภรรยาเจ้าพระยาอรรคมหาเสนา (ขุนนาค) ผู้เป็นต้นตระกูลขุนนาค มีจิตศรัทธาบูรณะซ่อมแซมวัด แต่ดำเนินการไม่ทันสำเร็จตามความมุ่งหมาย ท่านผู้หญิงนวลก็ถึงแก่อนิจกรรมเสียก่อน

ต่อมา สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ ขุนนาค) บุตรท่านผู้หญิงนวลกับเจ้าพระยาอรรคมหาเสนา (ขุนนาค) รับผิดชอบการบูรณปฏิสังขรณ์วัดมะกอกใน เพื่อให้บรรลุนิคมารมณของท่านผู้หญิงนวล กระทั่งแล้วเสร็จเป็นวัดที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา จากนั้นน้อมเกล้าฯ ถวายวัดนี้เป็นพระอารามหลวง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) จึงพระราชทานนามวัดว่า “วัดนวลนรดิศ” ตามนามผู้บูรณปฏิสังขรณ์ คือ ท่านผู้หญิงนวลและสมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ เพื่อให้มีความหมายเป็นเครื่องระลึกถึงคุณงามความดีสืบไป

พระประธานในพระอุโบสถ วัดนวลนรดิศวรวิหาร

สมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ นับว่าเป็นขุนนางที่มีบทบาทสูง โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ที่ขณะนั้นสมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ยังเป็น “เจ้าพระยาพระคลัง”

รัชกาลที่ 3 ทรงทราบดีถึงอำนาจและเครือข่ายของเจ้าพระยาพระคลัง ที่มีทั้งในส่วนงานราชการและในราชสำนัก จึงทรงต้องการจำกัดอำนาจของขุนนางท่านนี้ ด้วยการให้เจ้าพระยาพระคลังย้ายไปรับตำแหน่งสมุหกลาโหม แต่เจ้าพระยาพระคลังปฏิเสธ

เหตุผลเพราะแม้ตำแหน่งเสนาบดีสมุหกลาโหมจะมีอำนาจควบคุมดูแลหัวเมืองภาคใต้ ซึ่งเป็นแหล่งทำเหมืองแร่ดีบุกและเป็นเมืองท่าค้าขายสำคัญในสมัยนั้น แต่อำนาจของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชและเจ้าเมืองสงขลานั้นเข้มแข็งอย่างมาก การโยกย้ายไปรับตำแหน่งใหม่เพียงตำแหน่งเดียวย่อมไม่เป็นผลดีแน่นอน

ท้ายสุด ด้วยอำนาจและเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทำให้เจ้าพระยาพระคลังยังคงรักษาตำแหน่งเดิมไว้ได้ พร้อมควบเสนาบดีสมุหกลาโหมด้วยอีกตำแหน่ง

กระทั่งล่วงเข้าสู่รัชกาลที่ 4 เจ้าพระยาพระคลังรับราชการเป็นอย่างดี จึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์สูงสุดที่ “สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์” และถึงแก่อสัญกรรมเมื่อ พ.ศ. 2398

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2568, 18 พฤศจิกายน). *วัดนวลนรดิศวรวิหาร วัดที่รัชกาลที่ 4 พระราชทานนามเกี่ยวข้องกับ “ตระกูลบุญนาคนาค” คนไหน?*. ศิลปวัฒนธรรม. https://www.silpa-mag.com/history/article_159754